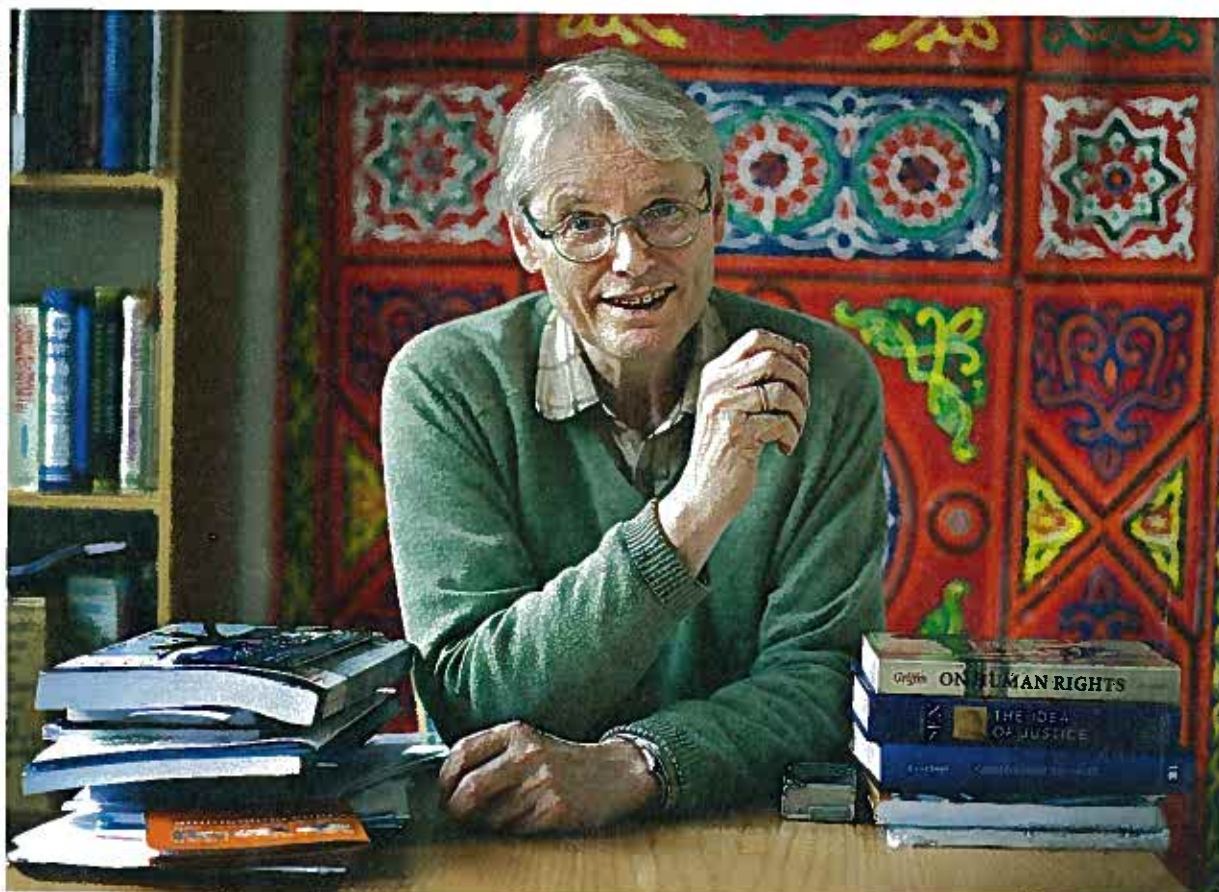

– Boikott smart!

Hvem?

Nils A. Butenschøn, direktør
i Norsk senter for
menneskerettigheter

Hvorfor?

Er opptatt av hvilken
virkning boikotter har.

Tekst: **OLA HENMO**

Foto: **JAN T. ESPEDAL**

– Israel, Burma, Iran: Frontene er steile og det synes voldsomt, men hva vet vi egentlig om effekten av boikotter?

– Noen nyere systematisk forskning har jeg ikke sett, men mitt klare inntrykk er at boikotter og sanksjoner svært ofte bare har symbolsk virkning.

– Rammes makthaverne, eller er det befolkningen som får svi når boikottvåpenet først treffer?

– Det varierer nok litt. Eksempelvis synes sanksjonene mot Iran i liten grad å gå ut over folket, mens boikotten av Irak på 90-tallet åpenbart rammet de svake og fattige.

– Da USAs utenriksminister Madeleine Al-

bright i 1996 ble spurt om Irak-boikotten var verd prisen – en halv million døde barn – svarte hun bekreftende. Hvor dramatiske midler kan egentlig legitimeres av en god hensikt?

– Internasjonal lov krever forholdsmes-sighet, enten man bruker militære eller ikke-militære midler. Eksempelen du trekker frem var selvfølgelig helt grotesk og absolutt uakseptabelt. Mye tyder dessverre på at den boikotten krevde livet til et enda høyere antall barn.

– Den amerikanske professoren Robert A. Pape mener å ha påvist at bare 5 prosent av alle boikottene i det 20. århundre var reelle suksesser. Likevel blir aksjonsformen stadig mer populær. Hvorfor?

– Etter den kalde krigens slutt er boikotter

BJØRN EGIL HALVORSEN
Journalist i Aften

Sunnsykt

Mitt første kallenavn var «Broiler'n». Bak navnet sto jordmødrene på Bærum sykehus. Med mine 5,3 kilo ble jeg en slags lokal tjukkaskjendis i mylderet av småkyllinger på fødeavdelingen sen vinteren 1976.

Det blir nok drøyt freudiansk å tro at dette er årsaken. Men jeg har lenge, med tiltagende styrke etter fylte 30, disiplinert forsøkt å føye meg etter gjeldende kostholdsregime.

Noe som er ekstremt komplisert i en tid der kaffe og rødvin vekselvis er livsfarlig og livsforlengende, poteter er tja-mat og appelsiner diabetes-tikkende sukkerbomber – men likevel lurt å ha med i sekken på tur.

Derfor grep jeg ivrig treningsmagasinet som glanset mot meg fra stuebordet her om dagen. En gruppe utenlandske kostholdsekspert hadde talt: «Ti matvarer du ALDRI må putte i munnen». Selve fasiten, altså.

Hvit ris, sa én (helt greit). Mikrobølgepopcorn, sa en annen (uproblematisk). Genmodifiserte matvarer (skulle bare mangle). Så ble det verre.

Lys sjokolade (går til nød). Alkohol (den er lei). Så ble det absurd.

På nei-listen sto salat, spirer, babymais, utenlandsk fjærkre og ellers all utenlandsk frukt og grønnsaker. Flaskevann kunne sende det grufulle stoffet bisfenol A og dermed hjerte- og karsykdommer inn i skrotten. Hermetiske tomater og annen bokse-mat? Nærmest som å be om kreft, ifølge ekspertnummer ti.

Og ellers: Glass med skrulokk produsert før juni 2008 må ikke brukes til oppbevaring, mens kjøkkenpapir produsert av gjenbruksfibre ikke skal komme i kontakt med mat.

En tenkt scene på min lokale Rema: «Unnskyld, jeg er litt engstelig for å få i meg rester av lim og trykksverte – er kjøkkenpapiret deres fremstilt av kun nye fibre?»

I kveld skal jeg på en årlig grillbonanza med kamerater. Det involverer som alltid villmannsboccia, litervis med øl og vin, fettsvidde kjøttstykker og stekt sopp i fløtebasseng.

Det blir på ingen måte sunt. Men Broiler'n bryr seg ikke. Han er utsultet.

Ekspertene kan steke i sitt eget fett.

bjørn.egil.halvorsen@aftenposten.no

På nei-listen sto salat spirer, babymais

Diktaturer gir oftere litt blaffen, iallfall hvis de har mulighet til å handle med andre og slik omgå sanksjonene

og sanksjoner verktøyet vi sitter igjen med for å forsvare menneskerettighetene og markere hvor vi trekker grensen. Og selv om boikotter sjelden får noen praktisk betydning, liker stater svært dårlig å bli kritisert. Noen liker det mye dårligere enn andre. Blant dem er Israel, som er veldig avhengig av moralsk og politisk støtte fra Vesten.

– Du har tatt til orde for boikott av Israel etter bordingen av konvolen til Gaza?

– En smart boikott, ja. Vesten kan ikke lenger tillate Israel å bryte så fundamentalt med de internasjonale normene for rett og galt som de har gjort i Gaza de siste årene. Man bør ikke samarbeide med israelske institusjoner som er forankret i de okkuperte områdene eller bidrar til okkupasjonen. Vinmonopolet bør slutte å importere vin fra Golanhøyene.

– Nordmenn er generelt mye mer boikottivrige enn andre europeere. Hva skyldes det?

– Vi er ganske moralistiske av oss. Det henger nok litt sammen med fredsorienteringen i norsk utenrikspolitikk. Den særpreges av vår normative holdning til resten av verden.

– Hvilke boikotter har vært vellykkede?

– Det er jo vanlig å trekke frem Sør-Afrika, selv om det er vanskelig å vurdere akkurat hvor utslagsgivende boikotten var for at apartheidregimet falt.

– Hvor avgjørende var det at den svarte befolkningen støttet boikotten?

– Det var åpenbart en stor fordel. Når mennesker som selv rammes, ønsker aksjonsformen velkommen, gir det den økt moralsk tyngde.

– Og hvilke boikotter har vært mest mislykkede?

– Cuba er et interessant tilfelle. Det er bare ved å spille på USA-boikotten at Castro har

kunnet holde seg ved makten og legitimere sitt autoritære regime siden 1959.

– Ingenting tyder på at generalene i Burma er blitt svekket av mange års boikott, likevel støtter du den?

– Ja, men jeg ser logikken i utviklingsminister Erik Solheims signaler om å myke forsiktig opp. Når man ser at en full boikott ikke virker, synes det fornuftig å prøve en litt annerledes tilnærming. Her, som på Cuba og i Nord-Korea, lider jo befolkningen sterkt under regimer som muligens opprettholdes av boikotten.

– Det sies at boikotter fungerer bedre overfor demokratier enn overfor diktaturer?

– Særlig stater som er på vei mot en plass i det gode demokratiske selskap, kan være sårbare for isolasjonstiltak. Diktaturer gir oftere litt blaffen, iallfall hvis de har mulighet til å handle med andre og slik omgå sanksjonene.

– Kan Internett gjøre boikott av diktaturer mer effektive, ettersom maktthaverne nå har vanskeligere for å styre informasjonsstrømmen til befolkningen?

– Jeg er usikker. Det kan virke i begge retninger. I de sosiale mediene ligger også et potensial for å mobilisere ekstreme nasjonalistiske strømninger, en følelse av at det er «oss mot resten av verden».

– Hva med andre typer boikotter: akademiske, sportslige, kulturelle. Kan de ha noen virkning?

– Det er nok svært begrenset. Med et mulig unntak for Israel, som er spesielt vare for kritikk.

– Så det var ikke Vestens boikott av Moskva-OL i 1980 som fikk Sovjet til å trekke seg ut av Afghanistan ni år senere?

– Definitivt ikke.

ola.henmo@aftenposten.no